

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Adaptation of the Self-Report Aggression and Social Behavior Measure

Saldırganlık ve Sosyal Davranış Ölçeği Uyarlama Çalışması

Seda Erzi¹

Abstract:

This study aims to examine psychometric properties of adapted version of the Self-Report Aggression and Social Behavior Measure (SRASBM) in different Turkish samples. In order to test the psychometric properties of the SRASBM two separate and independent samples are used in this study, namely community sample of adults (n = 781) and student sample (n = 446). For testing the construct validity of SRASBM, exploratory factor analysis is performed on community sample of adults in Study 1. Further, confirmatory factor analysis is performed on student sample in Study 2. Concerning the reliability of the scale, internal consistency and item-total correlation coefficients have been examined. Concurrent validity of the scale is supported by revealing the significant associations of Aggression, Victimization, Prosocial Behavior and Exclusivity subscales of SRASBM with impulsivity, emotional neglect and abuse, perspective taking, physical and verbal aggression, hostility and anger. Four-factor solution model reveals adequate fit for the student sample. Results of the study are discussed within the scope of relevant literature. Limitations and suggestions for future studies are mentioned.

Keywords: aggression, victimization, prosocial behavior, validity, reliability

¹PhD, Psychology Department, Arts and Sciences Faculty, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey, seda.erzi@comu.edu.tr, Orcid; 0000-0003-4450-158X.

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Seda Erzi, Psychology Department, Arts and Sciences Faculty, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey, E-mail: seda.erzi@comu.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 28.01.2022, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 14.04.2022, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 20.06.2022, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 13.09.2022

Citing/Referans Gösterimi: Erzi, S. (2022). Adaptation of the Self-Report Aggression and Social Behavior Measure, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 4(3): 242-252

© 2022 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktppdergisi.com). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Bu çalışma, farklı örneklerde, Saldırganlık ve Sosyal Davranış Ölçeği'nin (SSDÖ) uyarlamasının psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada, SSDÖ'nün psikometrik özelliklerini test etmek için yetişkin örnekleme (n = 781) ve öğrenci (n = 446) örnekleme olmak üzere iki ayrı ve bağımsız örneklem kullanılmıştır. SSDÖ'nün yapı geçerliliğini test etmek için Çalışma 1'deki yetişkin örnekleminde açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Çalışma 2'deki öğrenci örnekleminde ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık ve madde- toplam korelasyon katsayıları incelenmiştir. SSDÖ'nün, ölçüt geçerliliği, Saldırganlık, Mağduriyet, Prososyal Davranış ve Ayrıcalık alt ölçeklerinin dürtüsellik, duygusal ihmal ve istismar, perspektif alma, fiziksel ve sözel saldırganlık, düşmanlık ve öfke değişkenleri ile anlamlı düzeyde korelasyonların ortaya konmasıyla desteklenmiştir. Dört faktörlü çözüm modeli öğrenci örneği için yeterli uyumu ortaya koymaktadır. Çalışmanın sonuçları ilgili literatür kapsamında tartışılmıştır. Gelecekteki çalışmalar için önerilerden ve mevcut çalışmanın sınırlılıklarından bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: saldırganlık, mağduriyet, olumlu sosyal davranış, geçerlik, güvenilirlik

Giriş

Saldırganlık, başka bir organizmaya yönelik, şiddet içeren ve zarar vermeyi hedefleyen eylemler olarak tanımlanmaktadır (Dodge ve ark., 2006; Shaffer, 2009). Saldırgan davranışlar, aynı zamanda fiziksel, sözel ve ilişkisel olarak alt kategorilere ayrılmıştır. Örneğin, ilişkisel saldırganlık, dışlama ya da dedikodu yoluyla sosyal ilişkilere zarar verme olarak tanımlanmıştır (Crick ve Grotpeter, 1995). Bunun yanında, saldırganlığın işlevini proaktif ve reaktif olmak üzere, iki farklı kategoride incelemiştir (Dodge ve ark., 1997). Saldırganlık, Türkiye'de ciddiyetini koruyan bir problem olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir; buna karşın yetişkin örnekleme bakımından, saldırganlığı ölçtüğü varsayılan sınırlı sayıda ölçüm aracı bulunmaktadır. Yetişkinlik döneminde meydana gelen saldırganlığın, uyumsuz (maladaptive) işlevlerin oluşumuna önemli katkısı olduğunu belirtilmektedir (Werner ve Crick, 1999). Dolayısıyla, yetişkinlik dönemindeki saldırganlığı, kapsayıcı bir ölçümle incelemenin gerekli olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de, yetişkinlerin saldırganlığı genellikle Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ile ölçülmektedir (Buss ve Perry, 1992; Madran, 2012). Yetişkinlerin ilişkisel saldırganlığını ölçmek için ise "Arkadaşlık İlişkilerinde Saldırganlık Ölçeği" kullanılmaktadır (Kurtyılmaz ve ark., 2017). Buss-Perry Saldırganlık ölçeği, yapılan çalışmalarda yaygın biçimde kullanılmasına karşın, Morales ve Crick (1998) tarafından geliştirilen (SRASBM) ölçeğinin "Saldırganlık ve Sosyal Davranış Ölçeği" (SSDÖ) adıyla Türk kültürüne uyarlanmasının, yetişkinlik dönemindeki saldırganlık davranışlarını daha kapsayıcı biçimde anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında, SSDÖ, saldırganlığın yanında, yakın ilişkilerde mağduriyet, ayrıcalık ve prososyal davranışları da ölçmektedir. Bilindiği üzere, yetişkinlik döneminin başlangıcında, yakın ilişkiler bireyler için önemli bir yere sahiptir, özellikle 20li yaşlarda bulunan yetişkinler, aşk ve ilişkiler bağlamında kendilerini gerçekleştirilmeye odaklanırken, eş seçimi ile ilgili de karar verme sürecine girerler (Arnett, 2003; Austrian, 2008). Benzeri biçimde, Erikson'ın yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresi, bu yaş döneminde yakın ilişkilerin oluşumuna ve sürdürülmesine vurgu yapmaktadır (Onur, 1997). Yakın ilişkilerin yetişkinlik dönemindeki önemi göz önünde bulundurulduğunda, sınırlı sayıda çalışmanın, bu

bağlamda yetişkinlik dönemi saldırganlığını araştırdığı görülmektedir (Ostrov ve Houston, 2008; Thompson ve ark., 2013; Werner ve Crick, 1999). Türkiye'de yapılan çalışmaların da sınırlı olduğu görülmektedir (Çelik ve Kocabıyık, 2014; Kurtyılmaz ve ark., 2017). Dolayısıyla, SSDÖ'nün Türkçe'ye çevrilmesi ve uyarlanmasının, hem eşlere hem de arkadaşlara yönelik saldırganlığı incelemek üzere yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Daha önce belirtildiği gibi, SSDÖ yalnızca saldırganlığı değil, aynı zamanda, mağduriyet, ayrıcalık ve prososyal davranışları da ölçmektedir. Benzeri biçimde, sınırlı sayıda araştırma yetişkinlik döneminde mağduriyeti araştırmıştır. Örneğin, arkadaş tarafından mağduriyete uğramanın yetişkinlik saldırganlığı ile ilişkisine vurgu yapılırken, söz konusu bireylerin mağduriyete uğramış olmalarının, onlar için sınırlı sayıda sosyalizasyon fırsatı yarattığı belirtilmiştir (Hanish ve Guerra, 2002). Bunun yanında mağduriyet, saldırganlık açısından bir risk faktörü olarak belirtilmiştir (Linder ve ark., 2002; Yeung ve Leadbeater, 2007). Aynı zamanda, mağdurların belirsiz davranışları kasıtlı olarak yorumlama eğiliminde olabildikleri ve saldırganlık gösterebildikleri belirtilmiştir (Ostrov ve ark., 2011). Sosyo bilişsel modele göre, mağduriyete uğrayan bireyler, düşmanlık atıfları kolaylıkla harekete geçirme ve saldırganlıkla buna tepki verme eğiliminde olabilirler (Crick ve Dodge, 1996). Bir diğeri yararına gönüllü olarak yapılan davranışlar olarak belirtilen prososyal davranışlar (Eisenberg ve ark., 2006); SSDÖ'nün bir diğer alt ölçeğidir. Kumru ve arkadaşları (2004) tarafından uyarlanan "Olumlu Sosyal Davranış Ölçeği" prososyal davranışları ölçmesine karşın, SSDÖ'nün, tek bir ölçüm aracı ile sosyal davranışları, saldırganlık ile ilişkisi bakımından inceleyebilme olanağı sağlayacağı düşünülmektedir. Benzeri biçimde, Bayraktar ve arkadaşları (2010), Boxer ve arkadaşları (2004) tarafından geliştirilen Prososyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği'nin, ergen örnekleminde uyarlama çalışmasını yapmışlardır. Dolayısıyla bu uyarlama çalışmanın, yetişkin örnekleminde, sosyal davranışları ölçme bakımından yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SSDÖ'nün bir diğer alt ölçeği, yakın ilişkilerde ayrıcalık istencidir. Araştırmalarda, saldırganlık ile ayrıcalık değişkeni arasındaki ilişki incelenmiştir (Goldstein ve ark.,

2008; Grotperter ve Crick, 1996; Kawabata ve ark., 2014). Ayrıcalık istenci, saldırganlığı arttırıcı bir unsur olarak görülmektedir. Ayrıcalık arayışında olan bireylerin, yakınlığı korumak ve sürdürmek adına, saldırganlık ile ilgili taktikleri kullanabileceğini belirtmiştir (Murray-Close ve ark., 2007). Ayrıcalık ile olumsuz arkadaşlık niteliği arasında ilişki olduğunu gösterilmiştir (Leadbeater ve ark., 2008). Ayrıcalık istencinin, saldırganlık benzeri uyumsuz sonuçlarla ilişkili olduğunu belirtmiştir (Ostrov ve ark., 2011).

Bu çalışmanın amacı, SSDÖ'nün uyarlama çalışmasının yapılarak, yetişkinlik dönemindeki saldırganlık ve sosyal davranışların farklı sosyal bağlamlarda incelenmesidir. Bu hedefle iki farklı çalışma yapılmıştır. İlk çalışmada SSDÖ'nün Türkçe formu yetişkin örnekleme uygulanarak, ölçeğin yapı geçerliliği açılımcı faktör analizi (AFA) ile test edilmiştir. İkinci çalışmada, SSDÖ'nün faktör yapısı, farklı bir yetişkin örnekleme doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Bunun yanında, ölçeğin içsel tutarlılığı ve ölçüt geçerliliği sınanmıştır. Ölçüt geçerliliği için, kuramsal bakımdan ilişkili olduğu düşünülen (dürtüsellik, duygusal ihmal ve istismar, fiziksel saldırganlık, perspektif alma, empati, düşmançılık) ile SSDÖ alt ölçekleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Benzeri biçimde, saldırganlığın, dürtüsellik ve düşmanlık ile ilişkili olduğunu ortaya koyulmuştur (Murray-Close ve ark., 2010). Mağduriyetin çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile ilişkisi gösterilmiştir (Linder ve ark., 2002). Prososyal davranışların ise, perspektif alma ve empati ile ilişkili olduğu gösterilmiştir (Eisenberg ve ark., 2006).

Yöntem

Çalışma 1

Katılımcılar

781 yetişkinden çevrimiçi olarak veri toplanmıştır. Katılımcıların %32.3'ü (N=252) erkek, %66.1'i (N=517) kadın, 12 kişi cinsiyetini belirtmemiştir. Yaşları 18-65 (M = 28.80, SD = 9.34) arası değişen katılımcıların, büyük çoğunluğu (N = 361; 46.3%) üniversite mezunu, %38.8'i (N=302) lise mezunu, %9.9'u (N=77) ortaokul mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Demografik bilgi formu.

Söz konusu formda, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi olmak üzere demografik soruların yer almaktadır.

Saldırganlık ve sosyal davranış ölçeği (SSDÖ).

SSDÖ saldırganlık ve sosyal davranış ölçen 56 maddeden oluşmaktadır. İlişkisel ve fiziksel saldırganlık, mağduriyet, ayrıcalık ve prososyal davranış alt ölçeklerinden oluşan ölçek 7li Likert tipidir. Hali hazırda romantik ilişki içerisinde olan katılımcıların mevcut ilişkilerine göre cevap vermeleri istenirken, ilişki içerisinde olmayanların en son yaşadıkları ilişkiyi göz önünde bulundurarak cevap vermeleri istenmiştir. Morales ve Crick (1998) tarafından geliştirilen ölçeğin tüm maddeleri Türkçe'ye çevrilmiş ve bu çalışmada kullanılmıştır. Murray-Close ve arkadaşları (2010) ve Linder ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan geçerleme çalışmalarında, kabul edilir düzeyde Cronbach alpha değerleri bulunmuştur. Bu çalışmada, açılımcı faktör analizi sonrasında bu değerler hesaplanmıştır.

İşlem

Çalışmanın başlangıcında, ölçeğin uyarlama çalışmasını yapmak üzere ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler istenmiştir. İzin alındıktan sonra ölçek maddeleri ve puanlamaya ilişkin bilgiler, Dr. Julie Morales tarafından araştırmacıya gönderilmiştir. İzin alındıktan sonra maddeler Türkçe'ye çevrilmiş, ardından Türkçe'ye ve İngilizce'ye hâkim bir psikolog tarafından çeviri kontrol edilmiştir. Veri toplanışmasına başlanmadan önce, Üniversite'nin Etik Kurulu tarafından (Karar No: 2019/28-11) çalışmanın uygunluğu onaylanmıştır. Etik Kurul izni ardından, veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Anket formunun başında, katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu verilmiştir. Tüm katılımcılar çalışmaya gönüllülük esasıyla katılmışlardır.

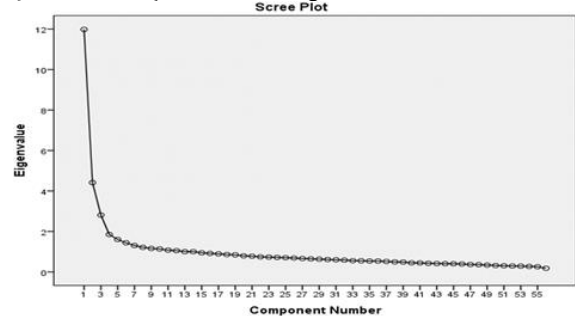
Sonuçlar

Veri analizi öncesinde, veriler kayıp değer bakımından incelenmiştir. Anket formu cevaplanması zorunlu sorulardan oluştuğu için kayıp veri tespit edilmemiştir. Yüksek z puanına sahip iki katılımcının verileri analize dâhil edilmemiştir. Geriye kalan 779 kişi ile açılımcı faktör analizi ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Açılımcı Faktör Analizi (AFA)

SSDÖ'nün 56 maddelik formu üzerinde, AFA uygulanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin ölçümü, (KMO=.91) ve Barlett testi ($\chi^2(1540) = 15792.573, P < .001$) örneklemin bu analiz için uygun olduğunu göstermiştir. Analizde, Oblique Rotasyonu (Promax) kullanılmıştır. faktörler arasındaki ilişki yüksek düzeyde olduğunda bu rotasyonun kullanılmasının doğru olduğunu belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Faktörler arasındaki ilişkilerin incelenmesinden sonra Promax Rotasyonu bu nedenle kullanılmıştır. İlk aşamada Eigen değeri 1 üzerinde olan 14 bileşenli bir model önerilmiştir. Bu modelde toplam varyansın %56.19'u açıklanmaktadır. Bu bileşenler arasında, 10 tanesinin, varyansın yalnızca %2 ve %1'ini açıklayabildiği ve her birinin 3 maddeden az olduğu görülmüştür. Geliştirilen kritere göre, her bir bileşen en az 3 maddeyi içermelidir (Costello ve Osborne, 2005). Dolayısıyla, 4 faktörlü model yamaç-birikinti grafiği ile önerilmiştir (bkz. Şekil 1). Sonrasında faktör sayısı 4'e sabitlenerek ve Promax rotasyonu tekrar kullanılarak, analiz tekrar edilmiştir. 9, 2,3 ve 29 nolu maddeler, .30'dan daha düşük faktör yükü olduğu için elenmiştir. 54, 30 ve 43. maddeler, aynı anda birkaç faktörde yer aldığı için elenmiştir. Bunun sonucunda kalan 49 maddenin ve 4 faktörlü çözümün varyansın % 42.12'sini açıkladığı görülmüştür. Faktör yükleri, .33 ile .80 arasında değişmektedir. Her bir faktörün açıkladığı varyans, Tablo 1'de gösterilmiştir. İlk faktör saldırganlık, ikinci faktör mağduriyet, üçüncü faktör prososyal davranışlar ve dördüncü faktör ayrıcalık olarak isimlendirilmiştir

Şekil 1. Yamaç-Birikinti Grafiği

Tablo 1: SSDÖ Faktör Yükleri

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
10. Sevgilim beni sinirlendirirse, onun önünde bir başkasıyla flört ederim.	.754			
12. Arkadaşıma kızdığımda, onun sevgilisiyle flört etmişim.	.742			
6. Diğerlerini fiziksel yollarla korkutarak, isteklerimi gerçekleştirmeyi denerim.	.712			
17. Onları kontrol etmek adına, fiziksel zarar vermekle insanları tehdit etmişim.	.701			
16. Birinin yaptığı birşey beni tahrik ettiğinde, fiziksel zarar vermekle onu tehdit ederek misilleme yapmışım.	.640			
42. İstedğim şeyi elde etmek için başkalarını itip kakmışım.	.620			
8. Arkadaşlarımdan herhangi birşey istediğimde, istediğim şeyi elde edene kadar, onlara “soğuk” ya da “ilgisiz” davranırım.	.604			
18. Biri beni sinirlendiren birşey yaptığında, o kişiyi utandırmaya ya da arkadaşlarının önünde küçük düşürmeye çalışırım.	.572			
33. Arkadaşlarımdan bana boyun eğmesi için, onların sırlarını başkalarıyla paylaşma tehdidinde bulundum.	.560			
22. Biri beni bir şekilde sinirlendirdiğinde ya da tahrik ettiğinde, ona vurarak tepkimi gösteririm.	.531			
41. Sevgilimi aldattım çünkü ona çok öfkelenmişim.	.511			
46. Biri beni gerçekten öfkelenirdiğinde, o kişiyi itip kakabilirim.	.450			
4. Ondan istediklerimi yapması için, sevgilimi ayırmakla tehdit etmişim.	.483			
35. Sadece “kötü” davranmış olmak adına, bir insan hakkında söylentiler yaydım.	.460			
50. Biri beni öfkelenirdiğinde, onunla ilgili söylentiler yayarak, saygınlığına zarar vermeye çalışmışım.	.455			
24. Sevgilimin onun istediğini yapmam için beni itip kaktığı olmuştu.		.800		
36. Sevgilim, istediğini yapmam için beni ayırmakla tehdit etmişti.		.694		
23. Sevgilim istediği şeyi, fiziksel korkutma yoluyla elde etmeyi denemişti.		.670		
27. İnsanlar bana kızdığında, onlar tarafından itilip kakıldığım olmuştu.		.660		
11. Beni kontrol etmek adına, sevgilim bana fiziksel zarar verme tehdidinde bulunmuştu.		.650		
55. Sevgilim bir şey istediğinde, ben isteğini yerine getirene kadar, beni görmezden gelir.		.604		
45. Sevgilim bana kızgın olduğunda, bana özen göstermez.		.603		
56. Arkadaşım bana kızgınsa, diğerleriyle birlikte yapılacak aktivitelerde beni dışlar.		.575		
44. Bir arkadaşım arkamdan iş çevirerek, özel bilgilerimi başkalarıyla paylaşmıştı.		.560		
52. İsteddiğini elde etmek adına bana fiziksel zarar verme tehdidinde bulunan bir arkadaşım var		.546		
28. Fiziksel korkutma yoluyla istediğini elde etmeye çalışan bir arkadaşım var.		.541		
15. Sevgilim bana kızmışsa, arkadaşlarımızla yapacağımız aktivitelere beni çağırmaz.		.502		
5. Bana kızdığında, beni görmezden gelen ya da soğuk davranan bir arkadaşım var.		.460		
21. Bir arkadaşım bana kızdığı zaman, diğerleri de hemen onun tarafını tutarak bana kızmaya başlar.		.453		
14. Genellikle başkalarına yardım etmeye istekliyim.			.733	
37. İnsanlara hoş karşılandıklarını hissettirim.			.680	
53. İhtiyaç duyduklarında başkalarına yardım etmeye çalışıyorum.			.672	
13. Genelde diğer insanlara karşı nazik biriyim.			.633	
25. İstediğinde başkalarına tavsiye vermeye hazırım.			.589	
31. Diğer insanları konuşmalara dahil etmek için çaba sarf ederim.			.585	
19. Yapılacak bir grup aktivitesine, herkesin davet edildiğinden emin olmaya çalışırım.			.561	
49. Çözülmesi gereken bir problem olduğunda, iyi bir dinleyiciyim.			.534	
7. Eğer gerçekten ihtiyaçları olduğunu düşünüyorsam, insanlara borç verebilirim.			.480	
1. Genelde söz verdiğimde yerine getiririm.			.467	
48. Biri duygularımı incittiğinde, onu kasten görmezden gelirim.				.579
26. Bir grup insan tarafından, bir yere davet edilmediğimde, bu kişileri gelecekteki aktivitelere çağırmam.				.558
20. Sevgilim benimle başbaşa kalmak yerine, diğer arkadaşları ile zaman geçirirse kıskançlık duyarım.				.525
38. İsteddiğimi elde edene kadar, birilerini kasten görmezden geldiğim olmuştur.				.503
40. Sevgilim başka biriyle yakın arkadaş olmak isterse, bu durum beni rahatsız eder.				.502
51. Diğer arkadaşlarımla zaman geçirmektense, sevgilimle başbaşa kalmayı tercih ederim.				.492
39. Bir arkadaşım bir başkasıyla yakın arkadaş olmak isterse, bu durum beni rahatsız eder.				.470
47. Sevgilim duygularımı incittiğinde, sessiz kalarak tepkimi gösteririm.				.425
34. Bir arkadaşım yalnızca benimle olmak yerine, başka arkadaşlarıyla vakit geçirmek isterse bu beni rahatsız eder.				.406
32. Tek bir arkadaşımınla başbaşa zaman geçirmeyi, diğer arkadaşlarla birlikte olmaya tercih ederim.				.327
Açıklanan Varyans (%)	22.87	8.52	5.91	4.81
Cronbach alpha	.87	.86	.78	.75

Betimleyici İstatistikler

Tablo 2’de görüldüğü gibi, SSDÖ’nün toplam puanı ortalaması 151.77 (ss=30.92) dir. Yapılan varyans analizi sonucunda toplam SSDÖ toplam puanının, erkeklerde (M=156.19, ss=31.91) kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu (M=149.47, ss=30.33; F(1,765)=8.00, p<.01; d=0.21)görülmüştür. Varyans analizine göre, erkeklerin Saldırganlık alt ölçeği puanı (M=25.98, ss=12.80), kadınlardan anlamlı düzeyde yüksektir

(M=22.16, ss=11.12; F(1,765)=18.05, p<.001; d=.33). Erkeklerin Mağduriyet alt ölçeği puanı (M=32.36, SD=15.65) kadınlardan anlamlı düzeyde (M=28.02, ss=13.58; F(1,765)=15.61, p<.001; d=.30) yüksektir. Kadınların prososyal davranışlar puanı (M=61.0, ss=8.12), erkeklerden (M=59.70, SD=8.19; F(1,765)=4.33, p<.05; d=0.16) yüksektir. Ayrıcalık alt ölçeği bakımından cinsiyet farklı bulunmamıştır (F(1,765)=.02, p>.05; d=0.013).

Tablo 2: Betimleyici İstatistikler

	Toplam (n=779)		Kadın (n=515)		Erkek (n=252)	
	M	SS	M	SS	M	SS
Yaş	28.80	9.34	28.53	8.22	29.34	9.25
Eğitim (yıl)	13.37	3.13	13.26	3.10	13.65	3.05
SSDÖ TOPLAM	151.77	30.92	149.47	30.33	156.19	31.91
Saldırganlık	23.44	11.90	22.16	11.12	25.98	12.80
Mağduriyet	29.48	14.43	28.02	13.58	32.36	15.65
Prososyal Davranışlar	60.54	8.20	61.0	8.12	59.70	8.19
Ayrıcalık	38.29	11.56	38.28	11.74	38.13	11.29

Çalışma 2

Çalışma 1’de açılımlı faktör analizi ile elde edilen bulguları güçlendirmek amacıyla farklı örneklem kullanılarak SSDÖ’nün psikometrik özellikleri incelenmiştir. İlk başta dorğulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. İkinci aşamada, ölçüt geçerliliği kapsamında korelasyon analizleri yapılmıştır. Üçüncü aşamada, alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları ve madde toplam korelasyonları incelenmiştir.

Yöntem**Katılımcılar**

Veriler 446 üniversite öğrencisinden çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcıların %15.2’si erkek (N=70), %84.4’ü kadın (N=374) olmak üzere 2 kişi cinsiyetini bildirmemiştir. Katılımcıların yaşları 18 ile 39 arasında (M = 21.60, ss= 3.42) değişmektedir.

Veri Toplama Araçları**Saldırganlık ve dosyal davranış ölçeği (SSDÖ)**

SSDÖ 49 maddeden ve saldırganlık, mağduriyet, ayrıcalık ve prososyal davranışlar alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Açılımlı faktör analizi sonrasında, ölçeğin Cronbach alpha değerleri hesaplanmıştır. 49 maddelik ölçek yüksek düzeyde iç tutarlılık göstermiştir (α SSDÖ=.88). Alt ölçekler iyi düzeyde içsel tutarlılık göstermiştir (α saldırganlık=.89 α mağduriyet=.82, α prososyal davranışlar=.78, α ayrıcalık =.76).

Barratt dürtüsellik ölçeği (BDÖ)

Öz bildirim ölçeği olan ve dürtüsellik davranışlarını ölçen bu ölçek Patton ve arkadaşları (1995) tarafından geliştirilmiştir. Yapılan uyarılma ve geçerleme çalışmasında, 15 madde için Cronbach alpha değeri .82 olarak hesaplanmıştır (Tamam ve ark., 2013). 4lü Likert tipi ölçekte, maddelerin toplamı dürtüsellik göstermektedir. Bu çalışmada yeterli düzeyde içsel tutarlılığı bulunmuştur (α BDÖ=.65).

Çocukluk çağı travmaları ölçeği (ÇÇTÖ)

28 maddeden ve 5 alt ölçekten oluşan bu ölçek, Bernstein ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş, Şar (1996) tarafından uyarlanmıştır. 5li Likert tipi olan ölçeğin bu çalışmada, duygusal ihmal ve duygusal istismar olmak üzere yalnızca iki alt ölçeği kullanılmıştır. Alt ölçekler iyi düzeyde içsel tutarlılık göstermiştir (α duygusal ihmal=.89 α duygusal istismar=.87).

Kişilerarası tepkisellik indeksi (KTİ)

Davis (1983) tarafından geliştirilen, Kumru ve arkadaşları (2004) tarafından uyarlanan, 28 maddelik ölçek, 5li Likert tipidir. Bu çalışmada 7 maddelik perspektif alma ve empati alt ölçekleri kullanılmıştır. Söz konusu alt ölçekler yeterli düzeyde iç tutarlılık göstermektedir. (α empati=.66 α perspektif alma=.74). Yüksek puanlar yüksek empati ve bakış açısı alma becerilerini ifade eder.

Buss-Perry saldırganlık ölçeği (BPSÖ)

Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen ve Madran (2012) tarafından uyarılma çalışması yapılan ölçek, öfke, düşmanlık, fiziksel ve sözel saldırganlık alt ölçeklerinden oluşan 5li Likert tipi ölçektir. Cronbach alpha değerleri bu çalışmada .67 ve .80 arası değişmektedir.

İşlem

Çalışmanın başlangıcında, bilgilendirilmiş onam formu verilmiştir. Katılımcılar sırasıyla, SSDÖ, BDÖ, ÇÇTÖ, KTİ ve BPSÖ ölçeklerini çevrimiçi olarak yanıtlamışlardır.

Sonuçlar

Analizlere geçilmeden önce, veri seti incelenmiştir. Çevrimiçi form, cevaplanması gereken sorulardan oluştuğu için kayıp veri tespit edilmemiştir. 3 katılımcının z puanları oldukça yüksek olduğu için bu katılımcılar analizlerden çıkartılmıştır. Kalan 443 kişi analiz dahil edilmiştir. Alt ölçeklere ait betimleyici istatistikler Tablo 3’te gösterilmiştir. Güvenirlik analizi, içsel tutarlılık katsayıları hesaplanarak yapılmıştır. Madde toplam korelasyonları Tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3. Betimleyici İstatistikler ve Madde Toplam Korelasyonları

Saldırganlık (n=443)	M	ss	ITC	Mağduriyet (n=443)	M	ss	ITC	
S10	1.60	1.31	.58	S24	1.32	.93	.51	
S12	1.17	.77	.53	S36	1.69	1.50	.49	
S6	1.34	.89	.61	S23	1.34	1.01	.56	
S17	1.55	1.23	.65	S27	1.50	1.13	.47	
S18	1.83	1.33	.54	S11	1.37	1.11	.48	
S8	1.75	1.19	.49	S55	1.54	1.10	.52	
S33	1.23	.79	.45	S45	2.23	1.62	.43	
S42	1.23	.76	.58	S56	1.76	1.30	.58	
S41	1.34	1.12	.39	S44	2.76	2.13	.36	
S22	1.46	.95	.58	S52	1.21	.75	.43	
S35	1.52	1.24	.54	S28	1.46	1.16	.43	
S46	1.77	1.45	.55	S15	1.90	1.44	.38	
S50	1.67	1.31	.57	S5	2.73	1.90	.25	
S4	1.74	1.38	.42	S21	1.75	1.22	.48	
S16	1.78	1.43	.62					
Prososyal (n=443)	Davranşlar	M	SD	ITC	Ayrıcalık (n=443)	M	SD	ITC
S14		6.02	1.19	.47	S48	3.85	2.11	.42
S37		5.45	1.54	.54	S26	3.27	1.91	.35
S53		5.94	1.46	.58	S20	3.08	1.85	.46
S13		6.15	1.05	.44	S38	2.46	1.85	.42
S25		6.04	1.34	.57	S40	2.75	1.96	.53
S31		4.46	1.83	.36	S51	3.58	1.93	.31
S19		2.93	1.83	.12	S39	2.43	1.72	.54
S49		6.15	1.30	.52	S47	3.73	2.08	.15
S7		6.15	1.12	.41	S34	2.38	1.65	.52

İlk çalışmada SSDÖ'nün, 4 faktörlü yapı gösterdiği tespit edilmiştir. İkinci çalışmada ise, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) farklı bir örnekleme uygulanarak ölçeğin uyum indeksleri test edilmiştir. AMOS 23 programı kullanılarak yapılan analizde, uyum indekslerinin düzeyi hesaplanmıştır. IFI, TLI, CFI ve RFI indekslerinin, .00 ile 1.00 arasında olduğu, 1.00'e yakın değerlerin daha iyi uyumu gösterdiği belirtilmiştir (Hu ve Bentler, 1999). İlk modelde, χ^2/df oranı ($\chi^2/df = 3.46$), model uyum iyiliğinin yeterli düzeyde olmadığını göstermiştir: IFI = .65, CFI = .65, GFI=.71, RMSEA = .075. Tablo 4'te görüldüğü gibi, ilk model ve ikinci model arasında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmaktadır. İkinci modelde, 47, 5 ve 19.

maddeler, düşük regresyon katsayıları gösterdiği için analizden çıkarılmıştır. Bunun yanında, alt ölçekler arasında kovaryanslara izin verilmiştir. Bu şekilde, daha iyi uyum indekslerinin elde edilmesi sağlanmıştır. İkinci modelde, χ^2/df oranı ($\chi^2/df = 2.03$), model uyum iyiliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir: IFI = .87, CFI = .89, GFI=.88, RMSEA = .050. Standardize edilmiş regresyon katsayıları tüm maddeler için .39 ile .76 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, 4 faktörlü modelin, 46 madde için yeterli model uyumu sağladığını göstermiştir. Doğrulanmış model ile ilgili betimleyici istatistikler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Dört faktörlü SSDÖ için Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	χ^2	df	χ^2/df	CFI	GFI	AGFI	RMSEA	IFI
Birinci Model	3879.208	1121	3.46	.65	.71	.68	.075	.65
İkinci model	1865.338	895	2.08	.89	.88	.86	.050	.87

Tablo 5. DFA sonrasındaki Betimleyici İstatistikler

	Total (n=443)		Female (n=274)		Male (n=67)		d
	M	SS	M	SS	M	SS	
1.Saldırganlık	23.04	10.63	21.85	9.35	29.88	14.39	.76
2.Mağduriyet	21.84	9.42	20.97	8.55	26.61	12.21	.60
3.Prososyal Davranışlar	52.44	7.31	52.69	7.29	51.10	7.28	.21
4.Ayrıcalık	27.76	9.79	27.54	9.78	28.98	9.73	.15
5.Dürtüsellik	37.35	5.06	37.30	5.00	37.71	5.42	.08
6.Duygusal İstismar	7.10	3.56	7.00	3.48	7.61	4.04	.17
7.Duygusal İhmal	9.05	4.50	8.94	4.39	9.40	4.80	.10
8.Empati	27.04	4.38	27.35	4.37	25.41	4.12	.45
9.Perspektif Alma	26.56	4.54	26.66	4.46	26.04	5.02	.14
10.Fiziksel Saldırganlık	20.85	5.45	20.09	5.03	25.22	5.75	.99
11.Öfke	19.27	5.16	19.25	5.14	19.50	5.33	.05
12. Düşmanlık	20.81	6.57	20.60	6.46	22.05	7.11	.22
13.Sözel Saldırganlık	13.46	3.90	13.05	3.71	15.73	4.17	.71

Ölçüt geçerliliği için yapılan analizler neticesinde, saldırganlık, mağduriyet, prososyal davranışlar ve ayrıcalık alt ölçekleri ile kuramsal olarak bağlantılı olan

değişkenlerin korelasyon katsayıları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. SSDÖ ve Diğer Değişkenlerin Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.Saldırganlık		.63***	-.28***	.46***	.32***	.19***	.18***	-.30***	-.25***	.51***	.30***	.37***	.39***
2.Mağduriyet			-.24***	.43***	.23***	.33***	.28***	-.07	-.13**	.33***	.22***	.41***	.19***
3.Prososyal Davranışlar				.042	-.08	-.07	-.24***	.49***	.43***	-.12**	.02	-.07	.02
4.Ayrıcalık					.25***	.21***	.10*	-.02	-.23***	.36***	.39***	.53***	.29***
5.Dürtüsellik						.16**	.12*	-.05	-.20***	.24***	.31***	.27***	.21***
6.Duygusal İstismar							.51***	-.09	-.12*	.14**	.16**	.39***	.10*
7.Duygusal İhmal								-.15**	-.19***	.093	.079	.31***	.088
8.Empati									.43***	-.16**	.01	-.13**	-.11*
9.Perspektif Alma										-.21***	-.16**	-.24***	-.10*
10.Fiziksel Saldırganlık											.34***	.39***	.42***

11.Öfke	.50***	.42***
12. Düşmanlık		.40***
13.Sözel Saldırganlık		

N=443; *p<.05, **p<.01, ***p<.001

Doğrusal regresyon analizleri ile, saldırganlık, mağduriyet, prososyal davranışlar ve ayrıcalık alt ölçeklerinin hangi değişkenler bakımından anlamlı düzeyde yordandığı incelenmiştir. Bunun sonucunda, saldırganlık, cinsiyet ($\beta=.28, t=5.98 p<.001$); empati ($\beta=-.21, t=-4.78 p<.001$); fiziksel saldırganlık ($\beta=.31, t=6.78 p<.001$) ve sözel saldırganlık ($\beta=.13, t=2.90 p<.01$) bakımından anlamlı düzeyde yordanmıştır. Mağduriyet, cinsiyet ($\beta=.14, t=2.96 p<.01$); dürtüsellik ($\beta=.11, t=2.34 p<.05$); duygusal istismar ($\beta=.13, t=2.50 p<.05$), duygusal ihmal ($\beta=.12, t=2.27 p<.05$), fiziksel saldırganlık ($\beta=.16, t=3.17 p<.01$) ve düşmanlık ($\beta=.24, t=4.26 p<.001$) bakımından anlamlı düzeyde yordanmıştır. Ayrıcalık, perspektif alma ($\beta=-.12, t=-2.68 p<.01$); öfke ($\beta=.11, t=2.11 p<.05$); fiziksel saldırganlık ($\beta=.16, t=3.39 p<.01$) ve düşmanlık ($\beta=.38, t=7.10 p<.001$) bakımından anlamlı düzeyde yordanırken, prososyal davranışlar, perspektif alma ($\beta=.27, t=5.86 p<.001$) ve empati ($\beta=.37, t=8.33 p<.001$) bakımından yordanmıştır.

Tartışma

Bu çalışmada, orijinal adıyla SRASBM (Morales ve Crick, 1998), SSDÖ kısaltmasıyla Türkçe'ye çevrilmiş olan ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu hedefle, yetişkin örnekleminde, saldırganlık, mağduriyet ve sosyal davranışların incelenmesi hedeflenmiştir. İki farklı örneklemin kullanıldığı bu çalışmada, SSDÖ'nün, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu gösterilmiştir.

İlk çalışmanın bulguları, Saldırganlık ve Sosyal Davranış Ölçeği'nin, 4-faktörlü yapıya sahip olduğunu açıklayıcı faktör analizi ile göstermiştir. Güvenirlik analizleri, SSDÖ'nün, saldırganlık, mağduriyet, prososyal ve ayrıcalık alt ölçeklerinin yüksek düzeyde içsel tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. İkinci çalışma, SSDÖ'nün, doğrulayıcı faktör analizi ile yapı geçerliliğinin ve model uyumunun tatmin edici olduğunu göstermiştir. SSDÖ'nün 4 faktörlü yapısının, modele yeterli düzeyde uyum gösterdiği bulunmuştur. Güvenirlik analizi bulguları, ölçeğin tüm maddelerinin ve alt ölçeklerinin, iyi düzeyde içsel tutarlılık katsayılarına sahip olduğunu gösterirken, madde toplam korelasyonlarının oldukça yeterli olduğu gözlenmiştir. Ölçüt geçerliliği kapsamında yapılan analizler, SSDÖ'nün, kuramsal bakımdan ilişkili olduğu düşünülen değişkenlerle, anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Yapı geçerliliği kapsamında yapılan açıklayıcı faktör analizi Türkiye örnekleminde, 4-faktörlü modeli önermiştir. Buna karşın, ölçeğin orijinal çalışmasında 5-faktörlü model önerilmiştir (Morales ve Crick, 1998). Bu modelde yer alan faktörler, ilişkisel saldırganlık, fiziksel saldırganlık, mağduriyet, ayrıcalık ve olumlu sosyal davranışlardır. Ancak mevcut çalışmada, saldırganlık davranışları, ilişkisel ve fiziksel olarak iki ayrı faktör ortaya çıkarmamıştır. Benzeri biçimde, yapılan çalışmada, saldırganlık davranışı ergen örnekleminde tek bir faktörde açıklanmıştır (Bayraktar ve ark., 2010). Doğrulayıcı faktör

analizinin sonuçları, 4-faktörlü modelin yeterli uyum sağladığını göstermiştir. Bunun yanında, güvenilirlik analizleri, tüm alt ölçeklerin iyi düzeyde içsel tutarlılığa sahip olduğunu göstermiştir. Bunun yanında, SSDÖ'nün alt ölçeklerinin birbirleri ile anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Saldırganlık, mağduriyet ve ayrıcalık olumlu yönde birbirleriyle ilişkili bulunurken, olumlu sosyal davranışların negatif yönde bu alt ölçeklerle ilişkili olduğu bulunmuştur. Ölçüt geçerliliği kapsamındaki bulgular, SSDÖ'nün saldırganlık alt ölçeğinin, kuramsal açıdan bağlantılı olan, dürtüsellik, duygusal ihmal ve istismar, fiziksel ve sözel saldırganlık ile pozitif yönde, perspektif alma ve empati ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Mağduriyet ve ayrıcalık alt ölçekleri, dürtüsellik, duygusal ihmal ve istismar, fiziksel ve sözel saldırganlık ile pozitif yönde, perspektif alma ile negatif yönde ilişkilidir. Prososyal davranışlar alt ölçeği ise, duygusal ihmal, fiziksel saldırganlık ile negatif yönde, perspektif alma ve empati ile pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkilidir. Birçok çalışmada, söz konusu kuramsal yapıların benzeri ilişkiler gösterdiği bulunmuştur (Bayraktar ve ark., 2010; Blakely-McClure ve Ostrov, 2016; Linder ve ark., 2002; Madran, 2012; Murray-Close ve ark., 2010).

Bunun yanında, yapılan doğrusal regresyon analizleri, SSDÖ'nün alt ölçeklerinin, kuramsal olarak bağlantılı olan değişkenler bakımından anlamlı düzeyde yordandığını göstermiştir. Benzeri biçimde, saldırganlığın, öfke, düşmanlık, dürtüsellik, istismar, düşmanlık atıflar bakımından açıklandığı bulunmuştur (Murray-Close ve ark., 2010). Buna karşın, söz konusu çalışmada, saldırganlık yalnızca ilişkisel boyutu bakımından incelenmiştir. Daha önce belirtildiği gibi, bu çalışmada saldırganlık faktörü, tek bir boyutta ele alınmasına karşın, öfke, düşmanlık ve dürtüsellik ile pozitif yönde ilişkili bulunurken, fiziksel ve sözel saldırganlık bakımından anlamlı düzeyde yordanmıştır. Bunun yanı sıra, yapılan bir çalışmada, Buss-Perry Saldırganlık ölçeğinin yalnızca, düşmanlık ve öfke alt ölçekleri kullanılırken (Murray-Close ark., 2010); bu çalışmada söz konusu ölçeğin dört alt boyutu da kullanılmıştır.

Mağduriyet alt ölçeği duygusal istismar ve ihmal, düşmanlık, fiziksel saldırganlık ve dürtüsellik bakımından anlamlı düzeyde yordanmıştır. Benzeri biçimde, mağduriyetin, düşmanlık, dürtüsellik ve istismar geçmişi ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Linder ve ark., 2002). Mağduriyetin aynı zamanda benlik kavramı ile ilişkili olduğu, bu nedenle akranlar arası uyumsuzluğu ve sosyal destek eksikliğini besleyebileceği belirtilmiştir (Bellmore ve Cillessen, 2006). Mağduriyetin diğer yandan, sosyal öğrenme mekanizmaları ile saldırganlık davranışlarını tetikleyebildiği belirtilmiştir (Ostrov, 2010). Ayrıcalık, perspektif alma, öfke, fiziksel saldırganlık ve düşmanlık bakımından anlamlı düzeyde yordanmıştır. Benzeri biçimde, birçok çalışmada ayrıcalık istencinin, saldırgan davranışlarla ve düşmanlık atıflarla ilişkisi gösterilmiştir (Buhs ve Ladd, 2001; Ostrov, 2008; Ostrov ve ark., 2011). Prososyal davranışlar alt ölçeği de empati ve perspektif

alma bakımından anlamlı düzeyde yordamıştır. Benzeri çalışmalarda bu bulgular tutarlıdır (Bayraktar ve ark., 2010; Kumru ve ark., 2004; Kumru ve ark., 2012).

Doğrusal regresyon analizleri sonucunda, mağduriyet ve saldırganlığın, cinsiyet bakımından da anlamlı düzeyde yordandığı görülmüştür. Birtakım çalışmalarda, saldırganlık davranışları bakımından anlamlı düzeyde cinsiyet farklılıkları tespit edilmezken (Bailey ve Ostrov, 2008; Linder ve ark., 2002). Yapılan bir çalışmada erkeklerin saldırganlık puanının, kadınlardan yüksek olduğu bulunmuştur (Storch ve ark., 2004). Benzeri biçimde, yapılan bir diğer çalışmada erkeklerin mağduriyet puanının kadınlardan anlamlı düzeyde fazla olduğu bulunmuştur (Bennett ve ark., 2011). Saldırganlık ve mağduriyet arasındaki ilişki düşünüldüğünde, bu çalışmada erkeklerin söz konusu iki değişken bakımından daha yüksek düzeyde puanlar almış olması, mağduriyete uğrama ve ileride benzeri davranışları başkasına yönelme konusundaki fikirleri destekler gözükmektedir (Crick ve Dodge, 1996; Ostrov ve ark., 2011).

Bu çalışmanın birtakım katkıları olduğu düşünülmektedir. İlk olarak, arkadaşlara ve romantik partnere yönelik yetişkin saldırganlığını ve sosyal davranışları ölçen, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracının ilgili literatüre ve ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Daha önce belirtildiği gibi, yetişkinlik döneminde psikososyal işlevselliğinin önemli göstergelerinden biri yakınlık kurmadır (Austrian, 2008; Santrock, 2017). Dolayısıyla, SSDÖ'nün, Türkçe konuşan bireylerde geçerleme çalışmasının yapılmasının, işlevsel olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada geniş çapta bir çalışma grubunun kullanılmasının ve bu grubun öğrenci olmayan bireylerden oluşmasının bir diğer katkı olduğu düşünülmektedir. Benzeri çalışmalarda genellikle, üniversite öğrencilerinin kullanıldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın katkılarının yanında sınırlılıkları da bulunmaktadır. Öğrenci örneklemindeki doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının yeterli ancak sınırlı düzeyde model uyumuna işaret ettiği görülmektedir. Bu nedenle, gelecekteki çalışmaların, daha geniş ve farklı demografik yapıya sahip örneklerde, mevcut çalışmanın replikasyonunu yapmalarının, yapı geçerliliğini sınamak bakımından yararlı olabileceği düşünülmektedir. Gelecekteki çalışmaların aynı zamanda, uyumsuz davranışlar ve saldırganlık arasındaki ilişkiyi, psikopatoloji bağlamında inceleyebileceği düşünülmektedir.

Benzeri biçimde, yetişkin saldırganlığının, psikopatoloji ile bağlantısı gösterilmiştir (Murray-Close ve ark., 2010). Sınırdaki kişilik bozukluğuna sahip bireylerin saldırgan davranışları incelenmiştir (Kawabata ve ark., 2014). Bunun yanında, ölçüt geçerliliğini sınamak ve geliştirmek adına, gelecekteki çalışmalarda, ceza infaz kurumlarındaki ve hastanelerdeki yetişkin mahkûmların, saldırganlık davranışları bakımından incelenmesinin, karşılaştırma örneklemi oluşturulmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında, söz konusu örneklerde SSDÖ'nün, özellikle saldırganlık ölçeğinin reaktif ve proaktif olmak üzere ayrı faktörler ortaya çıkartabileceği düşünülmektedir. Benzeri biçimde, reaktif ve proaktif saldırganlık arasındaki ayrımın, yetişkin mahkûmlarda, kontrol grubundan daha belirgin biçimde ortaya çıktığı gösterilmiştir (Cima ve ark., 2013). Bu bağlamda suça karışmış yetişkin bireylerin, daha planlı ve soğukkanlı saldırganlık eğilimleri olduğu düşünülebilir.

Mevcut çalışmanın bulguları, 46 maddeden ve 4 alt ölçekten oluşan, Saldırganlık ve Sosyal Davranış Ölçeği'nin, psikometrik özelliklerinin tatmin edici olduğunu göstermektedir. Söz konusu ölçeğin, yetişkinlik dönemindeki, saldırganlık ve sosyal davranışları incelemek araştırmalarda kullanılmak üzere yararlı bir ölçüm aracı olduğu düşünülmektedir.

Beyannameler

Etik Onay ve Katılma İzni

Araştırma gerçekleştirilmeden önce birinci yazar tarafından Maltepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 28.11.2019 Tarihli 2019/07-49 Karar numaralı etik kurul izni alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yayın İzni

Uygulanamaz.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

SE, makalenin konu seçimi, çalışmanın veri toplama, veri analizi, makaleyi yazma ve kritik revizyonunu yapma aşamalarını, konsept/tasarım ve kritik revizyon aşamalarını yürütmüştür. Yazar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır.

Kaynaklar

Arnett, J. J. (2003). Conceptions of the transition to adulthood among emerging adults in American ethnic groups. *New directions for child and adolescent development*, 2003(100), 63-76. <https://doi.org/10.1002/cd.75>

Austrian, S. G. (Ed.). (2008). *Developmental theories through the life cycle*. Columbia University Press.

Bailey, C. A. ve Ostrov, J. M. (2008). Differentiating forms and functions of aggression in emerging adults: Associations with hostile attribution biases and normative beliefs. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(6), 713-722. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9211-5>

Bayraktar, F., Kindap, Y., Kumru, A. ve Sayıl, M. (2010). Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranışlar Ölçeği'nin ergen örneklemine psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (26), 1-13.

Bellmore, A. D. ve Cillessen, A. H. (2006). Reciprocal influences of victimization, perceived social preference, and self-concept in adolescence. *Self and Identity*, 5(3), 209-229. <https://doi.org/10.1080/15298860600636647>

Bennett, D. C., Guran, E. L., Ramos, M. C. ve Margolin, G. (2011). College students' electronic victimization in friendships and dating relationships: Anticipated distress and associations

- with risky behaviors. *Violence and victims*, 26(4), 410-429. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.26.4.410>
- Bernstein, D. P., Stein, J. A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T.,.....Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child abuse ve neglect*, 27(2), 169-190. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00541-0](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00541-0)
- Blakely-McClure, S. J. ve Ostrov, J. M. (2016). Relational aggression, victimization and self concept: Testing pathways from middle childhood to adolescence. *Journal of youth and adolescence*, 45(2), 376-390. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0357-2>
- Boxer, P., Tisak, M. S. ve Goldstein, S. E. (2004). Is it bad to be good? An exploration of aggressive and prosocial behavior subtypes in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(2).<https://doi.org/10.1023/B:JOYO.0000013421.02015>.
- Buhs, E. S. ve Ladd, G. W. (2001). Peer rejection as antecedent of young children's school adjustment: An examination of mediating processes. *Developmental Psychology*, 37, 550-560. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.37.4.550>
- Buss, A. H. ve Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of personality and social psychology*, 63(3), 452-459.
- Cima, M., Raine, A., Meesters, C. ve Popma, A. (2013). Validation of the Dutch Reactive/Proactive Questionnaire (RPQ): Differential correlates of reactive and proactive aggression from childhood to adulthood. *Aggressive Behavior*, 39(2), 99-113. <https://doi.org/10.1002/ab.21458>
- Costello, A. B. ve Osborne, J. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical assessment, research, and evaluation*, 10(1), 1-9.
- Crick, N. R. ve Dodge, K. A. (1996). Social information processing mechanisms in reactive and proactive aggression. *Child development*, 67(3), 993-1002. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01778.x>
- Çelik, H. ve Kocabıyık, O. O. (2014). Genç yetişkinlerin saldırganlık ifade biçimlerinin cinsiyet ve bilişsel duygu düzenleme tarzları bağlamında incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 139-155.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 113-126. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.1.113>
- Dodge, K. A., Coie, J. D. ve Lynam, D. (2006). Aggression and antisocial behavior in youth. W. Damon ve R. M. Lerner, (Ed.), *Handbook of child psychology* (6. Baskı, s. 718-788) içinde. New York: John Wiley.
- Dodge, K. A., Lochman, J. E., Harnish, J. D., Bates, J. E. ve Pettit, G. S. (1997). Reactive and proactive aggression in school children and psychiatrically impaired chronically assaultive youth. *Journal of abnormal psychology*, 106(1), 37. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.106.1.37>
- Eisenberg, N., Fabes, R. A. ve Spinrad, T. L. (2006). Prosocial development. W. Damon ve R. M. Lerner, (Ed.), *Handbook of child psychology* (6. Baskı, s. 646-718) içinde. New York: John Wiley.
- Goldstein, S. E., Chesir-Teran, D. ve Mcfaul, A. (2008). Profiles and correlates of relational aggression in young adults' romantic relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(3), 251-265. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9255-6>
- Grotper, J. K. ve Crick, N. R. (1996). Relational aggression, overt aggression, and friendship. *Child development*, 67(5), 2328-2338. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1996.tb01860.x>
- Hanish, L. D. ve Guerra, N. G. (2002). A longitudinal analysis of patterns of adjustment following peer victimization. *Development and psychopathology*, 14(1), 69-89. <https://doi.org/10.1017/S0954579402001049>
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Kawabata, Y., Youngblood, J., ve Hamaguchi, Y. (2014). Preadolescents' borderline personality features in a nonWestern urban context: Concurrent and Longitudinal associations with physical and relational aggression, friendship exclusivity and peer victimization. *Asian Journal of Social Psychology*, 17(3), 219-228. <https://doi.org/10.1111/ajsp.12067>
- Kumru, A., Carlo, G. ve Edwards, C. P. (2004). Relational, cultural, cognitive, and affective predictors of prosocial behaviors. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19, 109-125.
- Kumru, A., Carlo, G., Mestre, M. V. ve Samper, P. (2012). Prosocial moral reasoning and prosocial behavior among Turkish and Spanish adolescents. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 40(2), 205-214. <https://doi.org/10.2224/sbp.2012.40.2.205>
- Kurtyılmaz, Y., Can, G. ve Ceyhan, A. A. (2017). Üniversite öğrencilerinin ilişkise saldırganlık ile benlik saygısı, sosyal bağlılık ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 33-52
- Leadbeater, B. J., Banister, E. M., Ellis, W. E. ve Yeung, R. (2008). Victimization and relational aggression in adolescent romantic relationships: The influence of parental and peer behaviors, and individual adjustment. *Journal of youth and adolescence*, 37(3), 359-372. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9269-0>
- Linder, J. R., Crick, N. R. ve Collins, W. A. (2002). Relational aggression and victimization in young adults' romantic relationships: Associations with perceptions of parent, peer, and romantic relationship quality. *Social Development*, 11(1), 69-86. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00187>
- Madran, H. A. D. (2012). Buss-Perry saldırganlık ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(2), 1-6.
- Morales, J. R. ve Crick, N. R. (1998). Self-report measure of aggression and victimization. Unpublished measure.
- Murray-Close, D., Ostrov, J. M. ve Crick, N. R. (2007). A short-term longitudinal study of growth of relational aggression during middle childhood: Associations with gender, friendship intimacy, and internalizing problems. *Development and Psychopathology*, 19(1), 187-203. <https://doi.org/10.1017/S0954579407070101>
- Murray-Close, D., Ostrov, J. M., Nelson, D. A., Crick, N. R. ve Coccaro, E. F. (2010). Proactive, reactive, and romantic relational aggression in adulthood: measurement, predictive validity, gender differences, and association with Intermittent Explosive Disorder. *Journal of Psychiatric Research*, 44, 393-404. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2009.09.005>
- Onur, B. (1997). *Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm*. 4.Baskı. İmge Kitapevi. Ankara.
- Ostrov, J. M. (2008). Forms of aggression and peer victimization during early childhood: A short-term longitudinal study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36, 311-322. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9179-3>
- Ostrov, J. M. (2010). Prospective associations between peer victimization an aggression. *Child Development*, 81(6), 1670-1677. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01501.x>
- Ostrov, J. M., Hart, E. J., Kamper, K. E. ve Godleski, S. A. (2011). Relational aggression in women during emerging adulthood: A

social process model. Behavioral Sciences ve the Law, 29(5), 695-710. <https://doi.org/10.1002/bsl.1002>

Ostrov, J. M. ve Houston, R. J. (2008). The utility of forms and functions of aggression in emerging adulthood: Association with personality disorder symptomatology. Journal of Youth and Adolescence, 37(9), 1147-1158. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9289-4>

Patton, J. H., Stanford, M. S. ve Barratt, E. S. (1995). Factor structure of the Barratt impulsiveness scale. Journal of Clinical Psychology, 51,768-774. <https://doi.org/10.1002/1097-4679>

Santrock, J. (2017). Ergenlik (14. Basım). (D. M. Siyez, çeviri edtörü: Prof. Dr. Didem Müge SİYEZ, Nobel Yayınevi, Ankara.

Shaffer, D. R. (2009). Social and Personality Development. Belmont, CA: Wadsworth. Cengage learning.

Storch, E. A., Bagner, D. M., Geffken, G. R. ve Baumeister, A. L. (2004). Association between overt and relational aggression and psychosocial adjustment in undergraduate college students. Violence and victims, 19(6), 689-700. <https://doi.org/10.1891/vivi.19.6.689.66342>

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics (6th Ed.), New Jersey: Pearson Education.

Tamam, L., Güleç, H. ve Karataş, G. (2013). Barratt Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu (BIS-11- KF) Türkçe Uyarlama Çalışması/Short Form of Barratt Impulsiveness Scale (BIS 11SF) Turkish Adaptation Study. Noro-Psikiyatri Arsivi, 50(2), 130-137.

Thompson, M. P., Swartout, K. M. ve Koss, M. P. (2013). Trajectories and predictors of sexually aggressive behaviors during emerging adulthood. Psychology of violence, 3(3), 247-259. <https://doi.org/10.1037/a0030624>

Werner, N. E. ve Crick, N. R. (1999). Relational aggression and social-psychologica adjustment in a college sample. Journal of abnormal psychology, 108(4), 615-623. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.108.4.615>

Yeung, R. S. ve Leadbeater, B. J. (2007). Does hostile attributional bias for relational provocations mediate the short-term association between relational victimization and aggression in preadolescence? Journal of Youth and Adolescence, 36(8), 973-983. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9162-2>.